

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In Qua Tractatur De Contractu Et Sacramento Matrimonii

Bosco, Jean a

Lovanii, 1678

Concl. XVIII. Licentia vi aut metu extorta, valet. Uti & dolo impetrata, nisi
esset dolus circa substantiam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73432)

dum non exprimitur, relinquit potestatem absolutam, & non reddit eam conditionatam; sed Matrimonium valet, tamen non obtineatur finis, propter quem iure inest; etiam explicitè posita, non efficiet potestatem conditionatam, sed Matrimonium valebit, quantumvis finis ejus non obtineatur.

Episcopus in casu potestatis deberet magis explicare suam voluntatem.

Quippe si veller Episcopus illam formam conditionatè apponere, cum sciat, aut saltem scire possit sententiam Sanchez & Aliorum, magis suam voluntatem posset & deberet explicare, dicendo: *Do tibi facultatem, ut assistas, dummodo prius hoc facias, & aliter hæc facultas non valeat*; tunc sanè, etiam si clausula, & forma apposita, per se de jure inerat, Matrimonium, eà non servatà, minimè valebit; siquidem concedens facultatem, non aliter intendit eam concedere, nisi sub tali conditione & limitatione; ergo ut alter validè eà utatur, debet prius adimplere, quod sibi præscriptum est.

Ceteroquin, per se putandum est, non plus intendere, quam monere & inculcare id, quod jure ipso in prudenti administratione servandum erat. Ita etiam docet Aversa q. 6. sect. 4. §. *Item dubitarunt*, circa finem, & nobis videtur hæc doctrina probabilior, & in praxi omninò sequenda post factum, id est, post Matrimonium sic contractum; quia in dubio standum est pro valore Matrimonii; at verò ante factum omninò evitanda est talis assistentia, quoniam graviter peccaminosa, ut dictum est.

Aversa.

Disputant hùc etiam Aliqui; an licentia assistendi vi, metu, aut dolo extorta, valeat. Pro responsione ponitur.

CONCLUSIO XVIII.

Licentia vi aut metu extorta, valet. Utì & dolo impetrata, nisi esset dolus circa substantiam.

695. Licentia assistendi Matrimonio debet sine vi, metu ac dolo impetrari.

Licentia assistendi Matrimonio debet, secundum Omnes, reverentur & sincerè peti ac impetrari, non vi & metu, aut dolo & fallacià extorqueri. Unde, per se loquendo, peccarent, qui vim inferrent, & metum Parocho incuterent, vel mendaciis circumvenirent ad licentiam impetrandam. Difficultas tantùm est, an sic extorta valeat; & per consequens, an valeat Matrimonium coram alieno Sacerdote initum de licentia proprii, tali modo impetrata.

Vi aut metu extortam non valere, probatur.

Sanè quod attinet ad vim & metum, plures existimant, Matrimonium non valere; quia ea licentia invalida est. Quod sic probant: quàmvis enim regulariter metu gesta valeant, excipitur tamen jurisdicctio; nam ea non transfertur intercedente metu, ut do-

cet Gloss. c. 2. de His quæ vi, verb. *Coactum* ad finem, ibi: *Item non tenet jurisdicctio metu extorta, ff. de Jurisdicctio, l. 2. r. 1. ibi: Aut si cum resistisset quibus ex licentia viribus præturæ compulsum est, nulla jurisdicctio est.* Ubi Gloss. verb. *Nulla*, ait: *Ipse jure* Etionis, à fortiori debet impedire ipsam translationem.

Sed credo (inquit Sanchez lib. 3. dist. n. 13.) valere licentiam illam, & consequenter Matrimonium. Primò; quia veritas jurisdictionem metu extortam, valide trahit ferri; quia lex, in contrarium adducta, quitur in casu speciali, dum litigantes compelluntur consentire in judicem non fore, & ita prorogare ejus jurisdictionem, quæ prorogari nequit, nisi liberà eorum voluntate; & ita cum sit casus specialis, præcipua regula generali, tradenti, gesta non debet non debet extendi. Deinde; quod in dictationis translatio & prorogatio, in illa, extendendum non est, nisi in eodem textu, contra regulam generalem, ad licentiam concessionem, quæ nec ad translationem est, nec per eam jurisdictionis aliquando fertur. Hæc ille.

Quòd autem sit talis regula generalis, patet ex d. Gloss. ibi: *Tenent ergo per metum sum, & subvenitur metum patris, nisi culpa sua incidissent in metum.* Et sic dicitur: *na sive generalitate excipiuntur casus sic. Per rò casus isti comprehenduntur licet veritas, juxta Gloss. ibidem in fine:*

Tutor, judicium, de sacram. copula, v. 10. m.

Hæc sex vi facta, de jure facta fore nulla.

Cætera jus patitur, sed potest resistere.

Nisi ergo dixeris, concessionem licentiam esse verum actum jurisdictionis, atque eam, veram jurisdictionem transferentem, profectò, inter casus exceptos ab illa licentia nequiquam comprehendi poterit, quæ jus patitur, aut postea dicitur. Undè proculdubio Parochus, qui licentiam suam revocare; & judex, qui illi deducatur, possit eam irritare, quod Matrimonium coram tali Sacerdote contractum non valeret; interim, si ante invocationem aut irritationem Matrimonium fuerit contractum, non poterit jam, post factum Matrimonium, nec licentia illa irritari, ut patet ex alibi dictis.

Nec obstat: quòd illa concessio licentiam sit actus quasi jurisdictionis, ut & assistentia; quia non licet in omnibus argumentari à vera jurisdictione, ad quasi jurisdictionem. Sic enim diximus, Parochum excommunicatum posse assistere Matrimonio, & concedere licentiam assistendi; quàmvis nequeat exercere actus veræ jurisdictionis. Ergo

IBI
Sacramentum
Matrimonii

militer in casu præfenti, tametsi vera iurisdictione non possit concedi validè ex metu, minimè sequitur; ergo etiam non potest concedi licentia assistendi; præfertim, cum hic etiam obstat regula illa generalis, quod gesta per metum teneant, à qua non debet fieri exceptio, nisi per aliam legem specialem, quæ hic non adfertur.

Igitur Conclusio nostra probabilis est, quam docet Sanchez sup. ut audivimus, Coninck sup. n. 37. & Alii, quos citat Dicastillo disp. 3. n. 126. quàmvis ipse existimet oppositam probabiliorè, hoc fundamento: quia scilicet illa collatio facultatis, etiam si iurisdictione non fit (qualis est facultas absolvendi) est tamen gratuita collatio facultatis ut supponimus, ita ut sit in merè libera potestate concedentis, illam concedere, ita ut nullo titulo debita sit. Hoc autem sufficit ad hoc, ut actus ille concedendi censatur dari ex mera liberalitate; quàmvis enim non sit donatio alicujus rei vendibilis, aut pretio æstimabilis, cujus dominium per illam collationem transferatur; est nihilominus facultas gratis, liberaliter, & sine ulla obligatione collata, absque eo, quòd interveniat aliquis titulus onerosus ex parte utriusque, sive dari & accepti, sive, facio ut facias, sive, do ut facias, sive, facio ut des. Ad hujusmodi autem liberalem concessionem, probabilius existimo, requiri voluntatem liberam non coactam metu. Hæc ille.

Sed hoc est, quod queritur; an liberalis concessio requirat voluntatem liberam, non coactam metu. Ex quo autem hoc probatur? Quorquod dicunt (ait idem Auctor n. 127.) quancumque donationem liberalem, metu & vi injustè illatis extortam, non valere, ex eo principio, quòd in donatione non est titulus rei pro re; & idèò requiritur titulus perfecti voluntarii, quale non reperitur, quoties voluntarium non est completum absque ulla coactione; hi, inquam, omnes, qui hoc dicunt, si consequenter loqui velint, tenentur in nostro casu etiam concedere, non valere licentiam sic coactam.

Unde supra citati Recentiores omninò displicent. Si enim illa concessio facultatis, aut potius dicam, illa facultas reperitur in tali Sacerdote, cui eam concessit Parochus, aliquo titulo eam habet; vel ergo illam habet, tanquam sibi debitam, ex solutione talis debiti, facta à Parocho, & hoc non concedunt, neque est noster casus; vel illam habet tanquam merè gratis & liberaliter concessam (qui est verè casus noster) hæc autem liberalis concessio non censetur talis, quoties intervenit metus aut vis, perinde atque in cæteris donationibus ipsi Recentiores concedunt. Unde magis consequenter Sanchez, Coninck, Perez & Alii docent, etiam dona-

tiones valere metu aut vi factas jure naturæ, esse tamen rescindendas Ita Dicastillo.

Ego autem, quia cum Sanchio & Aliis doctui Sect. 7. hujus Disp. Conclus. 7. donationes valere, metu aut vi factas, jure naturæ, esse tamen rescindendas; consequenter hic doceo, licentiam assistendi Matrimonio, vi aut metu extortam, valere jure naturæ. Vide quæ ibi latius diximus contra Pontium, qui tenet sententiam Dicastillonis.

Solum hic breviter respondeo ad fundamentum Dicastillonis & Aliorum: metum seu coactionem nullatenus repugnare naturæ donationis, quæ definiri solet: *Datio liberalis*; nam (ut ait Layman lib. 3. c. 6. n. 2.) gratuita & liberalis promissio ac datio dicitur, quæ non ex debito, ac sine reciproca obligatione sponte fit. Metus autem neque spontaneum aufert, neque in onerosum aut reciprocum contractum transire facit. Ergo metus contractui gratuito absolute non repugnat. Hæc ille.

Simili modo hanc rem explicat Lessius de Just. lib. 2. c. 17. n. 37. dicens: Verius est, hos actus (loquitur de promissione & donatione merè facta) non esse omninò irritos: non enim ad illorum substantiam requiritur major libertas, quàm ad contractus onerosos. Neque donationi liberali proprie repugnat coactio, sed donatio onerosa.

Et c. 18. postquam n. 11. definivisset donationem, quòd sit datio liberalis, n. 13. sic ait: Dicitur liberalis datio, quia neque fit tanquam jure debita, neque ut aliquid reddatur tanquam jure debitum. Igitur quàmvis in donatione metu extorta non sit titulus rei pro re, est tamen titulus pro donato. Dicere autem, ubi non est titulus rei pro re, requiritur titulus perfecti voluntarii, hoc, inquam, dicere, non sufficit, sed probatum oportuit.

Verùm (inquit Dicastillo de Just. lib. 2. tract. 4. n. 19.) hæc responsio nihil efficit; nec enim contendimus, quòd in eo casu promissio aut datio non fiat gratis, id est, non accepta re, pro alia re; sed contendimus, quòd eo ipso, quòd talis promissio aut datio sit gratis, non possit transferre dominium aut jus, nisi sit plenè voluntaria, in hocque differre à contractu aliàs oneroso; quòd in hoc titulo acquirendi dominium, est res pro re, quæ in eo pacto interveniunt; in hoc autem titulo debet esse ipsa voluntas, quæ non sufficit esse dandi rem gratis; sed requiritur, quòd ita sponte habeatur, ut non extorqueatur injustè & invitè. Hæc ille.

Sed, sicut statim dixi, petit principium. Nam hoc est quod queritur; an non sufficiat voluntas dandi rem gratis? Et nos contendimus, illam voluntatem sufficere, ad veram donationem, & per consequens ad translationem

A a a a a domi-

701. Sententia Auctoris.

Resp. ad fundamentum Dicast. Layman.

702. Donationi liberali non repugnat coactio. Lessius.

703. Contra resp. opponit Dicastill.

704. Petit principium.

699. Dicastillo pasci priorem suam probabilem.

700. In liberali concessio requirit voluntatem liberam non coactam.

701. Dicitur liberalis concessio.

Nostra sententia probatur ex l. fin. Cod. de His que vi. Sanchez.

dominii rei sic donatæ; donec Dicastillo, vel alius quispiam contrarium solidiori ratione probaverit, quàm hæcenus fuit probatum, & firmiori fundamento, eo, quod pro nostra sententia adducitur ex jure civili, l. fin. Cod. De His quæ vi, ibi: *Venditiones, donationes, transactiones, quæ per potentiam extortæ sunt, præcipimus infirmari.* Et similiter loquuntur aliæ leges, quas vide apud Sanchium lib. 4. disp. 8. n. 4. Ergo donationes valent mero jure, non minùs quàm venditiones, & juris remedio infirmandæ sunt.

705. Resp. Dicast.

Respondet Dicastillo sup. n. 128. nunquam hujusmodi argumentum est satis firmum; sæpe enim solet sententia declaratoria appellari, quasi esset decretoria, sæpeque à judice dicitur liberari ab aliqua obligatione ille, qui declarat liber; & è contra ligatus aut obligatus dicitur à judice, cum tamen sæpe judex sententiâ suâ solum ligatum aut obligatum declarat; quod sæpe contingit tam in materia censurarum, quàm in aliis. Unde in prædictis legibus, infirmari à judice, accipi potest pro eo, quod est, vel verè rescindere & invalidare, vel certè judicialiter declarare, esse invalidum & infirmum id, de quo agitur.

Imò etiam Medici solent dicere, se dare licentiam vescendi carnibus in Quadragesima aliquibus valetudinariis, aut quibus alii cibi nocent, cum tamen solum sic judicium, quo testantur de nocimento gravi, quod indè timeri possit, & mera declaratio illius: non ergo in eo modo loquendi oportet magnam vim ponere. Hæc ille.

Et nova probatio sua sententia.

Et subjungit: Nec credendum est pro nostro casu in re tam gravi, qualis est hæc, voluisse Trident. quando requisivit licentiam Parochi, sufficere etiam extortam.

706. Rejicitur probatio.

Respondeo ad ultimum: tam credendum est, voluisse Trident. sufficere licentiam extortam, quàm credendum est, in re tam gravi, quando requisivit assistentiam Parochi, voluisse sufficere assistentiam extortam. Quæ enim ratio disparitatis? Vel ex quo signo possumus colligere, potiùs unam voluntatem, quàm aliam? Nonne & licentia extorta sufficit ad testificationem? Jam autem etiam Dicastillo docet ibidem n. 167. Ecclesiam voluisse sufficere assistentiam coactam, eò quòd Concilium tantùm requirat assistentiam sufficientem ad testificandum, qualis est coacta. Ergo similiter in nostro casu, vel detur ratio disparitatis.

Vid. & responsio.

Quantùm ad primum; fateor ly *Infirmari*, vel, *Invalidari*, aliquando in jure accipi pro eo, quod est, declarare esse invalidum & infirmum; veluti etiam vox: *Absolvo*, in jure aliquando accipitur pro eo, quod est, *Absolutum* declaro; sed quid tum? Acceptio est minùs propria, & idèd non usurpanda,

nisi aliquid aliud obster, sive nisi materia subiecta illam acceptionem postulet.

Planè, inquis; sed hic materia subiecta eam postulat; quippe venditiones per potentiam extortæ naturâ suâ valent, donationes autem jure naturali invalide sunt; ergo sensus istius legis est, ut præcipiatur mari auctoritate judicis unumquodque in sua forma suam, vel irritando venditiones validè celebratam, vel declarando irritam donationem metu extortam.

Nec verò (inquit Pontius lib. 4. c. 18. n. 1.) insolens cuiquam videatur, si ista verba juris interpretetur; cum enim doctores primæ sententiæ, cum admittunt exceptiones aliquas, in quibus nonnulli dicuntur esse jure positivo nulli, vim eorum verborum hæc ratione interpretari cessant. Sic enim explicat Sanchez d. 1. c. 1. n. 10. vocem: *Irritam*, quæ habetur in l. de Rescind. vendit. id est, *Irritam* dicitur, si non sit in re, sed in causa.

Prorsus sic explicat Sanchez, d. 1. c. 1. n. 1. applicationem probat: Nam, inquit, si irritum dicitur, quod ex causa extorta infirmatur & rumpitur, §. *Acceptor* Instit. Quibus mod. test. in d. quibus test. tu vires non habebit, eò quòd testator sit. Hæc ille.

Do verba istius §. & seq. *Ad istam modè testamenta jure facta infirmantur, etiam si testator, qui fecit testamentum, non capiat demereri. Hoc autem casu irrita fieri testamenta dicuntur, quum aliqui & que tam potest, irrita sunt. Et ea, quæ statim ab initio non jure sunt, irrita sunt. Sed & ea, quæ jure facta sunt, & postea per capitis demeritum irrita fiunt, & postea nihilominus rupta dicuntur. Sed quia ante commoedius erat, singulas causas singulis appellationibus distingui: idèd quedam non jure facta dicuntur, quedam jure facta rupta vel rumpi fieri.*

Et sanè hanc explicationem non habet Sanchez, sed accipit à Glot. *Irrita est; Id est, inquit, irritanda est, quod metùs causâ.* Et merito sic interpretatur hic eam vocem: *Irrita*; qui etiam in legibus, & ex ipsa ratione satis constat, quòd venditionem ipso jure esse irritam, quàmvis per judicem sit irritanda propter malam fidem.

Rogas, quæ sit illa ratio? Eam allegat Sanchez sup. n. 4. Quia substantia contractus consistit in consensu & voluntate, & Obligationum substantia, ff. de Oblig. & d. ibi: *Non satis autem est, dantis esse momentum, & fieri accipientis, ut obligatio nascatur, sed etiam hoc animo dari & accipi, ut obligatio contrahatur.* Sed in consensu metu extorto est voluntas veraque voluntas, l. Si mulier, ff. Quod metùs causâ, §. 5. *Si metùs causâ, quæ adii hereditatem, puto me heredem esse, quum*

B. O. SACRAMENTUM MATRIMONII

quamvis, si liberum esset, nolissent, tamen coactis voluit. Atqui hæc ratio etiam applicari potest donationi gratuita; ad quæ in casu proposito, licentia seu concessioni licentia; assistendi Matrimonio, ergo &c.

Proinde vel venditio coacta ipso jure est irrita, & non solum irritanda; vel etiam donatio seu concessio licentiæ ipso jure valet, & solum est irritanda, cum d. lex: *Venditiones*, æqualiter loquatur de venditionibus & donationibus, nec materia subiecta diversum exigit intellectum. Nam quod dicitur, donationes jure naturali esse irritas, non satis probatur; ut patet ex hic, & alibi dictis; & cum aliunde in dubio commodissimum sit id accipere & intelligere, quod res magis valeat, quam pereat, sequimur sententiam Sanchii, & dicimus licentiam in casu proposito esse validam, & per consequens Matrimonium valere, quod contrahitur coram Sacerdote, habente talem licentiam.

Suppono autem, quod Parochus coactus, interius verè consenserit (sicut potuit consentire, juxta d. leg. *Si mulier*) quamvis reverà non consensisset, si metus abfuisset. Porro si non consenserit interius, tunc idem dicendum est, quod in casu, quo sine coactione exterius dedisset licentiam, abique interno consensu, de quo alibi egimus. Nisi forte sit aliqua disparitas, quod quando intercedit coactio, facilius præsumi possit interius consensus. Interim si communiter homines apprehendant consensum; adeoque vulgè æstimetur, talem Sacerdotem habere licentiam; quousque oppositum constet, valet Matrimonium propter titulum coloratum. Atque hæc sufficient hoc loco de metu.

Venio ad errorem seu dolum, de quo ait 2. pars Concl. non irritare licentiam, nisi versetur circa substantiam, eodem planè modo, quo error seu dolus non irritat ipsum Matrimonium, nisi versetur circa substantialia. Videatur Sect. 7. Concl. 1. & 2.

Sed, dicit aliquis, nunquid Parochus errat in substantia, quando falso nomine alicujus Magnatis petitur licentia? Quando putat Petrum esse, qui sibi petit hanc facultatem, & est Paulus? Sanchez sup. n. 14. putat, in 1. casu licentiam esse validam. Quia, inquit, cum ratio illa inducens Parochum, nihil prorsus conferat; sed omnino impertinens sit ad licentiæ concessionem; non censenda est ratio finalis, sed impulsiva; quæ cessante, non cessat dispositio. Nec ea videtur mens concedentis licentiam, ut velit eam esse irritam, cæ petitione falsâ existente, ne Matrimonium passim irritetur: eò vel maxime, quia concedentes licentiam non latet, sæpè mendaces esse & fictitias similes Magnatum petitiones. Hæc ille.

Et paucis interjectis, sic ait: Nec est verum

semper, causam finalem esse eam, sine qua actus non fieret, ut docent D. Thom. 2. dist. 28. q. 1. a. 1. ad 5. Navar. Sum. latina c. 23. n. 101. Covar. 1. Variar. c. 20 n. 2. Et probatur ex l. 1. ff. de Postulan. ubi sancitum non esset, ne foemina postularent, nisi Calphurnia tam impudenter postulasset; & tamen scribit Jurisconsultus, eam non dedisse causam finalem; sed primam & principalem causam esse, ut iretur obviam impudentiæ foeminarum, ut bene ibi notat Gloss. verb. *Causam*, dicens: *Quid ergo si aliqua bona foemina invenitur, poteritne postulare? Videtur quod sic; quia causa cessante, cessat effectus; Arg. Cod. de Episc. & Cler. l. Generaliter, 2. Sed dico contra: quia illud obtinet in causa finali, dicitur autem, scilicet improbitas Calphurniæ fuit impulsiva. Nam alia fuit finalis, scilicet ne contra pudicitiam &c. & ne officiis virilibus &c. Hæc Glossa.*

Verba autem legis sunt: *Sexum, dum sic minas prohibet pro aliis postulare. Et ratio qui dicit, dicit prohibendi est, ne contra pudicitiam, sexui congruentem, alienis causis se immisceant, ne virilibus officiis fungantur mulieres. Origo verò introducta est à Carfania impossibilis foemina, quæ inverecundè postulans; & Magistratum inquietans, causam dedit edicto.*

Omnino, reponit quipiam, causam dedit; sed ubi in textu illo dicitur, quod sine tali causa non fuisset sancitum, ne foemina postularent? Respondetur: ibi: *Origo verò introducta est à Carfania.*

Sed esto, replicas; aliis juribus dicitur: *taciturnitatem veri, vel expressionem falsi, quibus cognitis, Princeps certò & rationabiliter nolisset dispensare, efficere dispensationem (libreptitiam & nullam, cap. fin. de Filiis Presbyt. in 6. Si is, cum quo fuit per Sedem Apostolicam dispensatum, ut non obstante defectu natalium, quem patitur, ad omnes Ordines promoveri valeat, & obtinere beneficium, etiam si curam habeat animarum, dispensationem aliam (tacito de prædicto defectu) postmodum obtineat à Sede prædicta, ut duo & plura beneficia, similem curam habens, possit recipere, si et alias canonicè conferantur, & ea simul licitè retinere, talis dispensatio (cum non sit verisimile Sedem ipsam cum illo, prædictum patiente defectum voluisse, si hoc fuisset expressura eadem, in pluralitate beneficiorum, hujusmodi dispensare) veluti per subreptionem obtenta, nullius penitus est momenti.* Jam autem licentia assistendi est quædam dispensatio.

Præterea; cap. *Super literis*, de Rescriptis, ait Pontifex; *Nos igitur inter eos, qui per fraudem vel malitiam, & illos qui per simplicitatem, vel ignorantiam literas a nobis impetrant, hujusmodi credimus discretionem adhibendam, ut ibi, qui priori modo falsitatem expriment, vel supprimunt veritatem, in sua per-*

Non semper est causa finalis, sine qua actus non fieret, ex l. 1. ff. de Postulan.
D. Tho. Navar. Covar.

Verba d. le. 713.
Replica exc. fin. de Filiis Presbyt.

713.
Replica exc. fin. de Filiis Presbyt.

714.
Et cap. 20. de Rescriptis.

versitatis penam, nullum ex illis literis commodum consequantur, ita videlicet, quod delegatus (postquam sibi super hoc facta fuerit fides) nullatenus de causa cognoscat. Inter alios autem, qui posteriori modo literas impetrant, duximus distinguendum, quæ falsitas suggesta fuerit, vel quæ veritas sit suppressa. Nam si talis expressa sit falsitas, vel veritas occultata, quæ quamvis fuisset tacita vel expressa, nos nihilominus (saltem in forma communi) literas dedissemus, delegatus non sequens formam, in literis ipsis oppositam, secundum ordinem juris in causa procedat. Si verò per huiusmodi falsitatis expressionem, vel suppressionem etiam veritatis, litera fuerint impetrata, quæ tacita vel expressa, nos nullas prorsus literas dedissemus, à delegato non est aliquatenus procedendum. Ergo cum in casu proposito, ex malitia, falso nomine alicujus Magnatis, petatur licentia, videtur quod delegatus nullatenus possit procedere; præsertim, si cognitâ veritate, Parochus noluisse dare licentiam.

715.
Resp. Sanchez.
Ad hæc & similia jura, quæ possent adduci, non aliud responderi Sanchez sup. quam verum tenere, quando error & falsitas contingit circa causam finalem; hic autem circa solam impulsivam est.

Oppugnatur
ex eod.
Sed hoc est, quod quaeritur, an hic circa solam impulsivam sit, quando detecto errore, Parochus certò non concessisset licentiam. Et videri posset alicui, quod non, ex doctrina ejusdem Auctoris lib. 8. disp. 21. n. 17. ubi sic ait: Quando nec ex jure, nec ex stylo Curia constat, qualitatem tacitam esse exprimendam, existimo verissimam esse secundam sententiam n. 11. relata; nimirum, tunc vitari rescripta quæcumque, ex alicujus qualitatis taciturnitate, quando veritate cognitâ, Princeps illa non concederet, vel non absolute concederet, sed quibusdam moderationibus adhibitis; secus quando tandem eodem modo concederet, licet multò difficilius. Atque ita solius causæ finalis taciturnitas vitabit gratiam, hæc ille.

Ubi videtur dicere: illam esse causam finalem, sine qua actus non fieret; cum tamen oppositum priori loco videatur asserere; videlicet, non omnem causam, sine qua actus non fieret, esse finalem.

716.
Respondetur.
Respondetur: hanc difficultatem sibi ipsi præfatum Auctorem objecisse posteriori loco n. 18. sic autem eam solvit: Sunt, inquit, duplicis generis qualitates, quæ cognitæ à Principe ipsum omnino averterent à concessione. Quædam sunt extrinsecæ, id est, non attinentes ad id, ad quod de jure est opus dispensatione. Et hæc non sunt necessariò explicandæ, neque earum taciturnitas reddit dispensationem subreptitiam, quamvis iis expressis, Princeps non concederet.

Nec hæc causæ possunt dici in rei veritate causæ impulsivæ dispensationis, vel finales: v. g. irretitus magnis criminibus non redditibus beneficii incapax, qui a Pontifice, quàmvis certò confect fore, eorum Pontifex concius, denegaret, etiam donationes alias gratuitas & elemosynas, ignorantia qualitatis extrinsecæ ea non conferentis, minime vitare quæ donans illius concius, abstineret se ab elemosyna vel donatione: ut elemosyna lata pauperi nequissimo, illamque per expendentem valida est. Quia pauperia illius intrinsecæ est vera, quàmvis illegitima elemosynam non daret, si illius non nosset.

Quare, quod DD. tradunt, omnia corrumpere gratiam tacitâ veritate, cognitâ, Princeps eam non concederet, intelligendum putant, quando verum Principem à concessione extrinsecæ juri, & ex causa justa ac obnoxiâ. Secus quando procederet ex alia, nec aliâ causâ non considerabili ad beneficium. Aliâs (inquiunt) dicendum est, non valere impetrationem beneficii, non expremendo Pontifici alium, valde etiam famularem, mox illud petiturum. Quia si illud nosset, denegaret huic.

Aliæ autem sunt qualitates intrinsecæ, quæ nimirum pertinent ad id, circa quod dispensatio est obtinenda; & hæc quædam res esse necessariò exprimendas, sustinemus, quando sunt causæ finalis concessionis. Ita ferè Sanchez.

A quo si petas, unde dispofici possit, qualitatem conducere ad dispensationem, quæ ejus generis esse, ut ea expressa, Princeps gratiam non concederet? Respondetur, n. 19. id prudentis arbitrio relinquendum, quando nec ex jure, nec ex consuetudine, nec Princeps consuetudine.

Sed quid, si attentis omnibus circumstantiis dubium sit, an causa in dispensatione ne tacita, vel falso expressa, sit finalis, tantum impulsiva? Verius est (inquit) non præsumi causam finalem, sed impulsivam; ac proinde præsumi fore, ut illa causa verè expressa, Princeps concederet dispensationem, ut vel finalis valida sit. Quia valori actus jura manuum favent, atque in dubio eum præsumunt. Hæc ille.

Cum ergo in casu nostro, saltem sit dubium, an causa, falso expressa, sit finalis, tantum impulsiva, verius est, non præsumi causam finalem, sed impulsivam; ac proinde de præsumi fore, ut cognitâ illa falsitate, Parochus concederet licentiam, ut vel illa invalida sit, & per consequens validam.

Matrimonium, quod cum illa licentia contrahitur.

Si autem à me quæritur; quæ ergo hinc sit causa finalis? Respondeo citius: bonum Sacramenti Matrimonii; nam ut valeat Matrimonium, idèd Parochus concedit dictam licentiam, sine qua alioquin Matrimonium non valeret, coram alio Sacerdote contractum.

Et idem dico de secundo casu, quando putatur Petrus sibi petere hanc facultatem, & est Paulus. Nam impertinens est ad concessionem licentiæ, quo nomine vocetur, qui licentiam sibi petit, sicut impertinens est ad Absolutionem, aut ad Baptismum, quo nomine vocetur absolvendus, aut baptizandus; sicut ergo valet Absolutio & valet Baptismus, estò absolvens aut baptizans erret in nomine, aut in persona; ita etiam valet concessio licentiæ, tamen si Parochus erret in nomine, aut in persona ejus, qui licentiam postulat.

Quid ergo si Parochus interiùs absolute nolit concedere licentiam, nisi pro tali persona? Respondeo: absolute non valet licentia; interim in foro externo præsumitur valere, & per consequens valet Matrimonium cum tali licentiâ contractum, propter titulum coloratum. Sin autem etiam interiùs illam suam voluntatem Parochus significaret, dicendo: Concedo tibi licentiam, si vera sunt, que proponuntur, liquet profectò, deficiente veritate, concessionem esse nullam; quia fuit concessio conditionalis, quæ corruit deficiente conditione; adeoque & ipsum Matrimonium corruit, quod cum tali licentiâ contrahitur.

Sed dicit aliquis: in omni dispensatione & rescripto Pontificis, subintelligitur hæc conditio: Si preces veritate nitantur, ut habetur c. 2. de Rescriptis: ibi: Verum quoniam non credimus, ita præcisè scripsisse: Et in hujusmodi literis intelligenda est hæc conditio, etiam si non apponatur: Si preces veritate nitantur: Mandamus &c.

Respondeo: sensum illius conditionis esse; Si ita est, & nihil falsò additur, vel callidè occultatur, quod intentioni meæ justæ, rationabili, & omni juri conformi repugnet. Vel sic: Si preces veritate nitantur in substantialibus, id est, in iis, ex quibus gratia pendet, ita ut aliàs non concederetur ex jure, stylo Curie, aut Principis consuetudine; jam autem in casu nostro expressio personæ non est quid substantiale, ex quo gratia, id est, concessio licentiæ pendet, ita ut aliàs licentia non concederetur ex jure, stylo Curie, aut Parochi consuetudine; cum nec jure, nec stylo Curie, aut Parochi consuetudine illa expressio requiratur, ut satis patet ex iis, quæ supra ex

Sanchio diximus, & magis patebit ex his quæ dicentur in sequenti Disp. ubi de dispensatione in impendimentis Matrimonii.

Impresentiarum autem quæro 1. An Sacerdos debeat credere dicentibus, se habere licentiam à Parocho, ut conjungat eos Matrimonio? Quæro 2. An sit necessarium ad valorem Matrimonii, Parochum proferre aliqua verba, vel saltem sit de necessitate præcepti? Respondeo ad 1. quæstionem:

CONCLUSIO XIX.

Regulariter non est credendum dicenti, se habere licentiam, ut alienus Sacerdos assistat Matrimonio.

Videtur Aliquibus, quos citat Sanchez lib. 3. disp. 37. n. 1. in fine, credendum esse dicenti. Nam cum Clement. 1. de Privileg. excommunicentur Religiosi, qui absque Parochi speciali licentiâ ministrant Eucharistiam, Extremam Unctionem, aut solemnizant Matrimonium, dicunt, in terminis illius Clement. credendum esse dicenti, se habere licentiam à Parocho ad hæc

Audite Gloss. ibi verb. Non habita. Sed nunquid credit Religiosus Parochiano dicenti, se habere talem licentiam? Videtur quòd sic, per id quod notatur de Penit. dist. 6. Placuit; quia non est præsumendus immemor suæ salutis 1. q. 7. Sancimus. de Homicid. Significasti, 2.

Exscribo verba cap. Sancimus: Et licet neminem Divini timoris, contemnendo jusjurandum, arbitremur immemorem, ne salutis propria ullum commodum anteponat. Anteponeret autem in casu proposito, si mentiretur, ut clarum est, quia susciperet Sacramentum invalide, & viveret in perpetuo concubinato.

Hæc sunt verb. cap. Significasti: Cum credendum sit ipsi, qui non accusatur, vel denuntiat ab aliquo, sed per seipsum consilium appetit salutare. Atqui in casu nostro, qui asserit, se habere licentiam, non accusatur vel denuntiat ab aliquo, sed per se ipsum consilium appetit salutare; ergo ei est credendum. Atque hæc sit 1. probatio illius sententiæ.

Confirmatur; quia facilè creditur, quod prodest petenti, & nemini nocet; 1. In credito, ff. de Evidio. ibi: Cui enim non æquum videtur, vel hoc saltem consequi oportere, L. 18. ff. de Evidio. quod sine dispendio creditoris futurum est? Ubi Gloss. verb. Quod sine dispendio, ait: Item nota hic, quòd cogitur quis credere, quòd est sine suo damno Sed hoc Matrimonium prodest contrahentibus, & nemini nocet; ergo &c.

A a a a 3 Pro-

722. Probatur oppositum Conclusionis ex juve. Sanchez.

C. 16. l. 1. q. 7.

C. 18. de Homic.

723. Confirmatio. L. 18. ff. de Evidio.

720. Impertinens est ad concessionem licentiæ, quo nomine vocetur petens.

721. In hujusmodi literis intelligenda est hæc conditio, etiam si non apponatur.

Subintelligitur hæc conditio.